

Висновок. Організація профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі сільського району можлива за умови додаткового фінансування.

Використані джерела

1. Концепція профільного навчання в старшій школі, затверджена рішенням колегії МОН України № 10/2-2 від 25.09.2003 року (нова редакція, затверджена наказом міністра освіти і науки України, наказ № 854т від 11.09.2009 року)

2. Концепція профільного навчання в старшій школі, затверджена рішенням колегії МОН України № 1456 від 21.10.2013 року.

3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.08.2010 року № 834 «Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню».

4. Наказ МОН України від 07.08.2015 року № 855 «Про внесення змін до типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів».

5. *Полянський, П.* Профіль чи профанація? [Електронний ресурс] / П. Полянський. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/manage/reform/36947>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ З ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оксана Сахно,

зав. районного методичного кабінету

Відділу освіти Путивльської райдержадміністрації, Сумська обл.

У статті йдеться про основні напрями роботи з допрофільної підготовки та профорієнтаційної роботи на рівні ранньої проінформації. Проаналізовано можливість проведення ранньої профорієнтаційної роботи на уроках при вивченні предметів інваріантної та варіативної складових навчального плану, в позакласній і позашкільній роботі.

Ключові слова: *початкова школа, допрофільна підготовка, профільна освіта, основи знань.*

The article demonstrates the main areas of work aimed at pre-career and career guidance in primary school as an early stage of career education. The possibilities of early career guidance at essential and optional lessons of school curriculum, as well as during extracurricular activities have been analyzed.

Keywords: *primary school, pre-career guidance, career guidance, career education, basics of knowledge.*

В статті показані основні напрями роботи по допрофільній підготовці та профорієнтаційній роботі на рівні ранньої проінформації. Проаналізовано можливість проведення ранньої профорієнтаційної роботи на уроках при вивченні предметів інваріантної та варіативної частини навчального плану, в позакласній та позашкільній роботі.

Ключевые слова: *начальная школа, допрофильная подготовка, профильное образование, основы знаний.*

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими і практичними завданнями. Нині наша школа переживає важкі часи реформування. Зміна термінів навчання, оновлення змісту освіти, впровадження нових підходів до

навчання – усе це є необхідною умовою для організації профільного навчання у старшій школі. Як зазначено у Концепції профільного навчання, метою такого навчання є забезпечення можливостей для рівного доступу до здобуття загальної профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

Допрофільна підготовка та профільне навчання – дві складові одного неперервного процесу: самовизначення особистості у виборі подальшого спрямування в навчанні та професійної діяльності. Організація допрофільної підготовки у кожному регіоні має певні особливості й відмінності від загальноприйнятої моделі: особливості шкільної мережі та фінансові можливості району. Саме тому у кожному конкретному закладі, на кожному ступені навчання визначаються своя можлива система допрофільної підготовки та профільного навчання. Незмінною залишається сума знань, визначених Державними стандартами і засвоєних учнем, а також низка умінь і навичок, набутих під час навчання у школі, що є стрижневими для подальшого навчання. Сьогодні неперервна освіта впродовж життя неможлива без фундаментальних знань, які дають змогу учневі систематизувати здобуті знання, зрозуміти й засвоїти основні закони природи, їх ієрархію та взаємозв'язки, вибудувати модель особистого розвитку тощо. Основи цих знань закладаються в початковій школі. «Неперервна освіта – постійний розвиток і вдосконалення людини впродовж життя шляхом взаємодії між освітою, що здобута на початкових етапах, і освітою, здобутою на наступних [4, с. 492]».

Аналіз педагогічних досліджень і публікацій показав, що проблемою формування системи знань у дітей молодшого шкільного віку займалися такі видатні вчені та педагоги, як Н. Бібік, М. Вашуленко, В. Онищук, О. Савченко, К. Ушинський та ін. У їхніх працях система знань молодших школярів розглядається як база для подальшої освіти дитини, фундамент для створення системи уявлень про світ.

Мета статті – окреслити основні напрями роботи в початкових класах з допрофільної підготовки та профорієнтаційної роботи на рівні ранньої профінформації.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Концепції загальної середньої освіти [2], Державного стандарту початкової загальної освіти [1] визначено основну мету початкової освіти, яка полягає у всебічному розвитку й вихованні особистості через формування в учнів повноцінних мовленнєвих, читачьких, обчислювальних умінь і навичок, бажання і вміння вчитися. Також учні 1–4 класів мають достатньо набути особистого досвіду культури спілкування і співпраці у різних видах діяльності, самовираження у творчих видах завдань, набуття загальнонавчальних і цільових компетентностей. До таких компетентностей належать і знання молодших школярів про наявні професії (допрофільна підготовка).

Організація роботи з допрофільної підготовки у початкових класах відбувається за такими основними напрямками: навчальна діяльність на уроках (інваріантна складова навчального плану), вивчення курсів за вибором (варі-

ативна складова навчального плану), додаткова позашкільна освіта. Кожен із цих напрямів має свої особливості та свою мету, досягнення якої допоможе дитині у подальшому визначитися з вибором професії [3].

Перший напрям – навчальна діяльність на уроках. Відповідно до державних стандартів в освітніх галузях «Технології» та «Суспільствознавство», «Природознавство» закладено змістові лінії, вивчення яких допомагає дітям пізнавати широкий світ професій, тобто проводити профорієнтаційну роботу на рівні ранньої профінформації та первинної діагностики. У цей період учителями початкових класів широко застосовуються різнопланові тематичні уроки з трудового навчання чи предметів «Я у світі», «Природознавство» (створення індивідуальних і колективних робіт: малюнків, аплікацій, уроки-екскурсії на виробництво, ознайомлення з працею селян на полях і фермах, уроки ознайомлення з певними професіями (художник, дизайнер, гончар тощо)), добираються матеріали для тематичного альбому «Професії моїх батьків», загадок про професії. Молодші школярі займаються посиленою працею (вирощування розсади квітів та овочевих культур, працюють на класній клумбі), беруть участь у конкурсі малюнків про професії своїх рідних чи за результатами побаченого під час екскурсій.

Окрім проведення цієї роботи, при викладанні читання чи української мови в початкових класах, широко застосовуються тексти про людей праці, творчі завдання (написання творів на тему «Ким я хочу бути»), робота із прислів'ями, загадками тощо). На уроках математики діти самі складають і розв'язують задачі про роботу слюсарів, селян, лісників та ін.

Проведення такої роботи сприяє розширенню уявлень дітей про світ взагалі та про світ професій зокрема, виховує повагу до людей праці, викликає інтерес до самої професії. Усе це допомагає у подальшому визначитись із запитом кожного на додаткові спецкурси і факультативи.

Другий напрям – використання варіативної частини навчального плану. Ця можливість розглядається по кожному конкретному закладу (класу) окремо. При виборі предметів для додаткового вивчення враховуються запити батьків та можливості дітей. У цей час особливо важливою стає діагностична робота шкільного психолога (психолога освітнього округу). Необхідно на ранньому етапі виявити нахили дітей, їхні приховані здібності, повідомити про результати діагностики батьків і класних керівників. З цією метою психологом проводяться тести та заняття на виявлення можливостей школярів, вивчення їхніх схильностей. Наприклад: «Про що я мрію», «Ким я хочу бути», «Які ми всі різні» тощо. При виборі додаткового курсу ці дані обов'язково враховуються. Тож у класі, де діти мають схильності до філології, можливе викладання курсу «Зарубіжна література» (авт.: Мовчун А.), до математики – «Сходінки до інформатики» (авт.: Ломаковська Г.) чи «Логіка» (авт.: Митник О.) та ін. За фінансової можливості закладу та батьків додатково можуть викладатися предмети, програми яких затверджено й на регіональному рівні. Це так звані пропедевтичні курси, продовження яких передбачається у варіативній частині навчальних планів основної школи (5–9 класи).

Третій напрям – це, передусім, робота різноманітних гуртків, секцій, шкіл естетичного виховання і т.ін. У них діти навчаються дизайну, малю-

ванню, танцям, співам. Тут діти мають широкі можливості для своєї творчої реалізації.

Цікавими та пізнавальними для дітей 6–10 років є шкільні урочистості, присвячені батькам та їхній праці – «Я як тато», «Скрина моєї бабусі» тощо. Готуючись до них, школярі навчаються виготовляти прості вироби, вчать працювати з інструментами. У нашому краї у деяких селах збереглися народні ремесла. Під час літніх екскурсій учні ознайомлюються з працею гончаря (с. Линове), ткалі (Путивльський ЦПР), зустрічаються з місцевими художниками та ін. Така робота дає змогу вже у перші роки навчання дитини у школі закласти основу для базових знань, навчальних умінь і навичок, ввести її у великий світ професій, показати красу праці, викликати цікавість та бажання створювати щось своїми руками, розвивати творчу уяву.

Висновки. Отже, основними передумовами для організації та проведення якісної допрофільної підготовки молодших школярів полягає в забезпеченні можливостей для вивчення та виявлення їхніх уподобань, нахилів, здібностей, створення можливостей для їхньої самореалізації, насамперед – за рахунок здійснення диференційованого та індивідуального підходу, за застосування творчих завдань при вивченні предметів інваріантної складової, забезпечення (особливо – фінансового) можливостей для впровадження в навчальний процес додаткових курсів, за організації різноманітної позакласної і позашкільної роботи. Усе це сприяє створенню якісного освітнього простору для молодших школярів і забезпечує в подальшому навчанні (5–9 класи) осмисленіший вибір пропедевтичних, пробних та орієнтувальних курсів, де кожен зможе повною мірою реалізуватися.

Література

1. Держаний стандарт загальної початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/Osvita/derj-standart-pochatk-new.pdf>
2. Концепція профільного навчання в старшій школі, схвалена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 27.08.2013 (протокол № 4/1-2).
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
4. Савченко, О. Я. Дидактика початкової школи: підручн. [Текст] / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК КАТЕГОРІЯ АКМЕОЛОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

*Алла Михайлова,
старш. викладач, Севастопольський державний університет*

У статті розглянуто мотиваційну складову акмеологічної позиції майбутнього фахівця як його спрямованість на максимально повне розкриття й реалізацію власного потенціалу. Одним з дієвих прийомів підвищення мотивації є створення ситуації успіху. Мотиваційний компонент розв'язує питання створення оптимальних умов для самореалізації і самоосвіти особистості.